

Klimaatwetenschapper Katharina Hayhoe:

“Ons voortbestaan
staat op het spel”

Klimaatwetenschappers luiden massaal de noodklok. Des te opmerkelijker is de titel van het nieuwe boek van Katharine Hayhoe, één van de belangrijkste klimaatwetenschappers ter wereld: *Hoop voor de aarde: hoe we samen het klimaat kunnen redden*. Hayhoe is inderdaad hoopvol en in een exclusief interview met MilieuMagazine vertelt ze waarom de strijd nog niet verloren is. Wel is de tijd van dralen en vooruitschuiven definitief voorbij. “We moeten, naast op de natuur gebaseerde oplossingen, vol inzetten op efficiëntie en schone energie. Zo niet, dan staat het voortbestaan van de menselijke beschaving op het spel.”

JAN DE GRAAF

“**H**et klimaatprobleem voor mens en milieu is groot en het wordt alsmat erger”, laat Hayhoe direct waarschuwend weten. “Wat er op het spel staat is niet de planeet zelf, die zal nog lang nadat wij weg zijn om de zon blijven draaien, maar de menselijke beschaving. Evenals veel van de andere levende wezens die de aarde met ons delen.”

Aanpassen kan niet meer

Hayhoe wijst erop dat de menselijke beschaving gebouwd is op de veronderstelling dat de omstandigheden uit het verleden een nauwkeurige voorspeller zijn van de omstandigheden in de toekomst. “Op dit idee van stabiliteit zijn al onze systemen gebaseerd. Waaronder die voor energie, water, voedsel en bouwen. Dat beschouwen we als zo vanzelfsprekend, dat we niet kunnen begrijpen dat dit niet langer waar is. Zo hoor ik vrijwel dagelijks mensen zeggen dat we ons gewoon kunnen aanpassen aan het veranderende klimaat. Nee dus, daarvoor zijn de veranderingen te groot. De effecten van de klimaatverandering zijn inmiddels zó ingrijpend dat aanpassen aan de veranderende omstandigheden een gepasseerd station is. Als we onze uitstoot niet ingrijpend verminderen, dan zullen onze systemen falen.”

Wetenschapper en actievoerder

De klimaatwetenschapper is niet alleen verbonden aan Texas Tech University, maar ook hoofdonderzoeker van een NGO, The Nature Conservancy. Is die combinatie van

‘Met de natuur in plaats van tegen de natuur werken biedt enorme kansen’

actiegerichtheid en wetenschap wel met elkaar te rijmen? “Natuurlijk”, antwoordt ze zelfverzekerd. “De wetenschap vertelt ons wat er gebeurt en waarom dit zo is. The Nature Conservancy is een organisatie die zowel hier in Europa als wereldwijd actie onderneemt, inmiddels in maar liefst 76 landen. Onze doelstellingen zijn het behoud van onze landbouw, ons water, onze wetlands, onze bossen, onze oceanen en onze koraalriffen; kortom elk aspect van het leven

op onze planeet. Al het werk dat we doen is op wetenschap gebaseerd. We moeten er, op basis van die wetenschappelijke kennis, alles aan doen om het grootst mogelijke resultaat uit onze inspanningen te halen.”

Actueel in dit verband is het laatste IPCC-rapport dat oproept tot het nemen van oplossingsgerichte maatregelen. Waar liggen de belangrijkste kansen op korte termijn? “De uitstoot van broeikasgassen komt uit elk aspect van onze samenleving. Dit betekent dat er in elke sector van onze economie oplossingen voorhanden zijn om emissies terug te dringen. We kunnen de manier waarop mensen denken veranderen, maar ook de keuzes die we maken en de technologie. De goedkoopste vorm van elektriciteit is nu zonne-energie. Ook zijn er snelle vorderingen zichtbaar in batterijopslag, wind- en getijdenenergie, geothermie en meer. Verder helpen op de natuur gebaseerde oplossingen om koolstof op te

Zwijgende meerderheid

In haar boek richt Hayhoe zich vooral op mensen die zich weliswaar zorgen maken, maar niet weten wat ze moeten doen. “Een omvangrijke groep”, benadrukt de auteur. “Als je kijkt naar de opiniepeilingen, iets wat ik als wetenschapper graag doe, dan blijkt dat een ruime meerderheid zich zorgen maakt over het klimaat. In de Verenigde Staten gaat het om 70%, in Canada 75% en in het VK en Frankrijk zelfs meer dan 80%. Alleen zijn de meeste mensen niet actief, veelal omdat ze niet weten wat ze moeten doen. Ze denken van nou ja, ik recycle, ik heb mijn lampen vervangen, ik neem de trein, enzovoorts. Maar het belangrijkste wat je kan doen is hierover communiceren met de mensen om je heen. Op je werk, in de buurt waar je woont, met studiegenoten of binnen de kerkgemeenschap. Voor die zwijgende meerderheid is het boek geschreven. Voor iedereen die zich zorgen maakt, maar niet weet wat te doen. En dat zijn de meesten van ons.”

Katharine Hayhoe:
"Het gebruiken van
onze stem is onze
geheime superkracht"

'Aanpassen aan de veranderende omstandigheden is een gepasseerd station'

nemen. Op deze manier mét in plaats van tégen de natuur werken biedt enorme kansen. Er bestaan zoveel positieve, op de natuur gebaseerde oplossingen die op korte termijn voordelen opleveren voor gezondere bodems, betere gewassen en meer biodiversiteit. Onderzoek toont aan dat we met maatregelen op dit gebied mondiaal een derde van onze CO₂-uitstoot kunnen opnemen. Niet alleen door het planten van bomen, maar ook door het stimuleren van slimme landbouw. Bijvoorbeeld door boeren te leren welke technieken ze kunnen gebruiken om hun koolstofopslag te verbeteren.

In dit verband wijst zij er op dat een 'silver bullet' ontbreekt. "Er bestaat niet één oplossing voor de klimaatproblematiek. Wel is er gelukkig veel zilveren hagel. Er is inmiddels een scala aan mogelijkheden voorhanden. In dit licht wijs ik graag op het project Drawdown, een geweldige hulpbron dat meer dan honderd oplossingen samenvat. En natuurlijk moeten we vol inzetten op besparen. Een schatting voor de Verenigde Staten toont bijvoorbeeld aan dat je

alleen door efficiëntie de CO₂-uitstoot kunt halveren. Daar ligt een enorme kans."

Criticasters

Klinkt dit niet te optimistisch? Ondanks alle tekenen dat het klimaat mondiaal al aan het veranderen is, zich uitend in extreme droogte, hittestress, overvloedige neerslag en allesvernietigende orkanen, is het legioen aan klimaatsceptici immers nog springlevend. Daar is Hayhoe het niet mee eens "Hun rol is inmiddels grotendeels uitgespeeld", geeft zij aan. "Te meer daar hun bezwaren ten onrechte zijn gerelateerd aan de wetenschap. Het zijn vooral mensen die bang zijn dat de oplossingen erger zijn dan de gevolgen, dat het middel erger is dan de kwaal. Psychologen noemen dit 'gemotiveerd redeneren'. Er wordt een besluit genomen en vervolgens wordt gezocht naar redenen die acceptabel klinken om niet in actie te komen. Bijvoorbeeld door naar voren te brengen dat het een natuurlijke cyclus betreft of dat het niet zo erg is als men doet voorkomen. Daar beargumenteerd tegen ingaan verandert hun mening niet. Het enige wat effect heeft is het naar voren brengen van oplossingen die beter zijn dan wat we vandaag hebben. Zodra mensen zich realiseren dat ze een deel van de oplossing kunnen zijn, verdwijnen hun bezwaren tegen de wetenschap."

Klimaatcommunicatie

Van belang is wel die criticasters te betrekken bij het klimaatdebat. In haar boek

Evangelische gemeenschap

Een categorie ontkenners waar Haywood vooral in eigen land mee te maken heeft, is de conservatieve evangelische gemeenschap. Toch zit er in haar ogen geen woord Spaans tussen het woord van God en de wetenschap. "De Bijbel zegt heel duidelijk dat mensen verantwoordelijkheid hebben voor alles wat leeft. Aan het einde staat zelfs dat God degenen zal vernietigen die de aarde vernietigen. En door de hele Bijbel wordt gesproken over hoe we voor onze naasten, met name ook armen, weduwen en wezen, moeten zorgen. Kortom, de mensen die het meest worden getroffen door klimaatverandering. Als diegenen de Bijbel serieus nemen, moeten ze vooraan in de rij staan om klimaatactie te eisen. Met mijn boek kan ik hen, tenminste als het echte christenen zijn, overtuigen. Helaas noemen veel mensen zichzelf christen om er politiek beter van te worden. Het lezen van mijn boek zal hun mening niet veranderen."

draagt Hayhoe hiervoor de argumenten aan. "Hierbij hanteer ik het perspectief van het Yale-programma over klimaatcommunicatie. Dit gaat ervanuit dat er niet één of twee groepen mensen zijn, maar veel meer, zoals de gealarmeerde, de bezorgde en de voorzichtige. Dit zijn stuk voor stuk groepen met weliswaar vragen omtrent de klimaatverandering, maar die wel zijn te overtuigen van de ernst van de zaak. Verder is er een kleine groep die niet betrokken is. Dit zijn mensen die geen mening hebben en er niets mee te maken willen hebben. Vervol-

gens heb je de twijfelaars die de politiek wantouwen en de oplossingen te duur of te schadelijk vinden. En tot slot zijn er de mensen die alles afwijzen, zelfs twee miljoen klimaatwetenschappelijke studies. In mijn boek roep ik op aan hen geen tijd te verspillen, maar alle pijlen te richten op de andere groepen. Met hen kunnen we een positief, constructief gesprek voeren.”

Hayhoe geeft wel aan zich zorgen te maken over de toenemende politieke polarisatie. “Een thermometer geeft je geen ander antwoord, hoe je ook stemt. Een overstroming klopt niet op je deur en zegt, ‘pardon, op welke partij heb je gestemd bij de laatste verkiezingen’. We hebben dus elke politieke richting nodig om klimaatverandering serieus te nemen. Want wie je ook bent en waar je ook woont, we lopen allemaal risico.”

Dat neemt niet weg dat de ontkenners volop van zich laten horen. Wordt Hayhoe daar niet moedeloos van? “Het is ontmoedigend, natuurlijk, maar ik word ook steeds vaker aangevallen door mensen die aan de andere kant staan. Mensen die zo in paniek zijn over klimaatverandering dat ze zeggen: ‘Nee, we kunnen niets doen. Het is voorbij. Het is klaar. Geef mensen geen valse hoop.’ Dus tegenwoordig word ik van beide kanten aangevallen. Dat is niet prettig. Maar ik blijf doorgaan, want ik weet dat we gedoemd zijn als ik ze laat winnen.

Verbinder

Met het oog op al die verschillende groepen, van afwachters tot ontkenners, zoekt Hayhoe de positie van verbinder. “Het verbinden van gedeelde waarden zoals familie, gemeenschap en religie is de sleutel om draagvlak voor klimaatbeleid te creëren.” In dit verband pleit de klimaatwetenschapper ervoor om een gesprek te beginnen met iets waar niet of nauwelijks discussie over is. “Steek in op een onderwerp waar jij en de ander om geven. Hierdoor kun je beiden uit het hart in plaats van uit het hoofd spreken. Zo maak je het veel gemakkelijker om een positief, constructief gesprek te voeren.”

Hayhoe licht haar pleidooi toe met een persoonlijk voorbeeld. “Voor mij geldt dat ik vanuit Canadees perspectief kan praten over hoe klimaatverandering in ons land een rol speelt. Maar ik woon in Texas, dus ik kan hetzelfde doen voor deze staat. Verder ben ik moeder en kan ik met andere ouders praten over hoe de klimaatverandering de toekomst van onze kinderen beïnvloedt. Ook houd ik van skiën en dit biedt weer een ander aanknopingspunt om te praten over de gevolgen van de opwarming voor de winterrecreatie. Verder ben ik een christen, waardoor ik met mensen over klimaat kan praten vanuit het geloof. En daar blijft het

‘Tussen woord van God en wetenschap zit geen woord Spaans’

niet bij. In mijn boek vertel ik bijvoorbeeld over hoe ik gesprekken over dit onderwerp ben gestart door een gedeelde liefde voor breien of strandvakanties of vul maar in. Zo kunnen we vanuit gedeelde interesse praten over hoe klimaatverandering dit beïnvloedt. Plus, van daaruit, hoe mogelijke oplossingen eruit kunnen zien.”

Haar invalshoek zet natuurlijk alleen zoden aan de dijk indien heel veel mensen dergelijke gesprekken gaan voeren. “Juist daarom heb ik mijn nieuwe boek geschreven”, vervolgt zij met onverminderd enthousiasme. “Te meer daar onderzoek aantoont dat wetenschappers niet de beste boodschappers zijn over klimaatverandering. De beste boodschappers zijn mensen die we kennen.”

Superkracht

Een andere aanleiding voor het oppakken van de pen ligt in de vraag die alsmaar weer aan haar wordt gesteld: ‘Wat geeft je hoop?’ “Vandaar ook de titel. In ‘Hoop voor de aarde’ geef ik gedetailleerd uitleg hoe je over dit onderwerp kunt praten. Hoe begin je? Wat zeg je wel en niet? Maar ook: hoe eindig je? En wat doe je daarna?”

Communicatie is naar haar overtuiging een cruciale eerste stap. “Als je een rij dominostenen hebt, dan gooi je met praten over de zorgen die je je maakt de eerste steen om.” Hayhoe roept met name de industrie op het verschil te maken. “Te lang hebben we geleefd alsof onze planeet in alle richtingen oneindig plat was, alsof er altijd nieuwe bronnen zijn en dat vervuiling wel oplost. Maar onze planeet is niet plat en onze middelen zijn beperkt. Als we vervuiling produceren, heeft dat gevolgen voor ons. Dus is er een geweldige kans voor leiders in de industrie om te

laten zien hoe het nog steeds mogelijk is om effectief te zijn.” Het gebruiken van onze stem is onze geheime superkracht. Dat is hoe wij als individuen kunnen zorgen voor het veranderen van de huidige desastreuze koers.”

Meerdere poorten

Hoe luidt tot slot je boodschap aan de lezers van MilieuMagazine? “We willen allemaal hetzelfde, namelijk een betere toekomst. Er zijn verschillende poorten waar we doorheen kunnen gaan om die betere toekomst te bereiken. Daarom is het jammer dat we mensen vaak proberen door een bepaalde poort te dwingen. Daar hebben we geen tijd voor. Iedereen moeten helpen erachter te komen welke reden hij of zij heeft om zich zorgen te maken over klimaatverandering. Daarvoor hoeven ze niet eerst te veranderen, nee ze moeten vooral de poort kiezen die ze al hebben om te werken aan een betere toekomst. Met mijn boek hoop ik zoveel mogelijk poorten te openen. Nogmaals, je moet vooral vanuit je hart spreken over hoe een oplossing eruitziet die constructief en heilzaam is. Het kan iets zijn dat je zelf doet of je bedrijf of je school. Het gaat dus niet om de wetenschap. Het gaat om delen vanuit het hart. Wat op het spel staat is de toekomst van alles waar ik van houd en dat geldt voor alle mensen op deze planeet. Is dat niet de moeite waard om voor te vechten?” ●●●

Hoop voor de aarde

In haar nieuwe boek spoort Katharine Hayhoe de lezer aan om werk te maken van het klimaat en daarbij de hoop niet te verliezen. ‘Glashelder toont Katharine aan hoe belangrijk de juiste woorden zijn om tot hoopgevende daden te komen in de klimaatcrisis die ons allen bedreigt’, aldus klimatoloog en weerpresentator Reinier van den Berg.